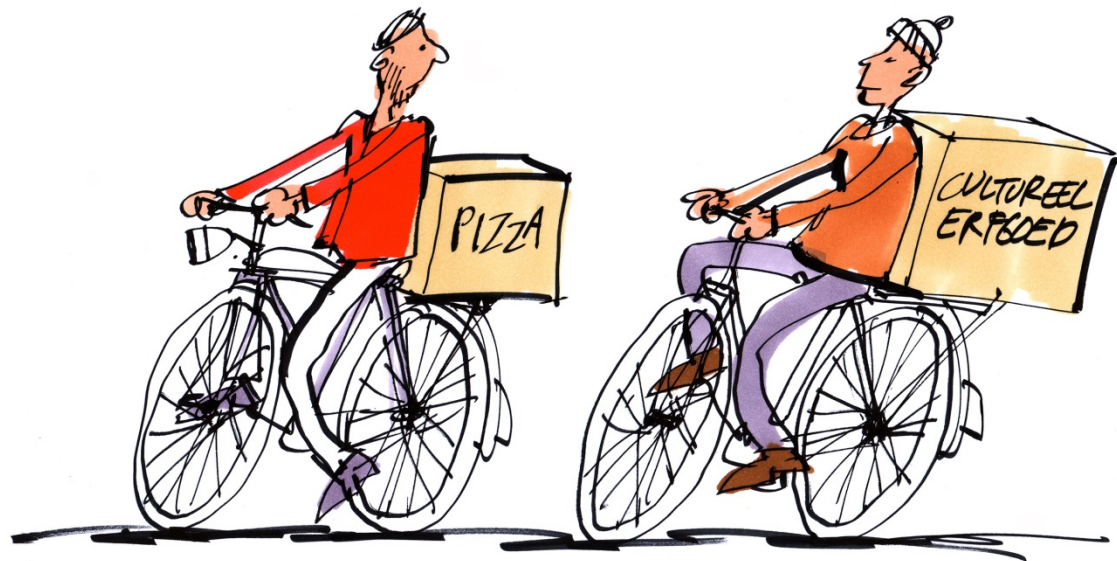

Collectietoegankelijkheid

Terugblik symposium 2 december 2019 en 10 februari 2020, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Beste bezoeker,

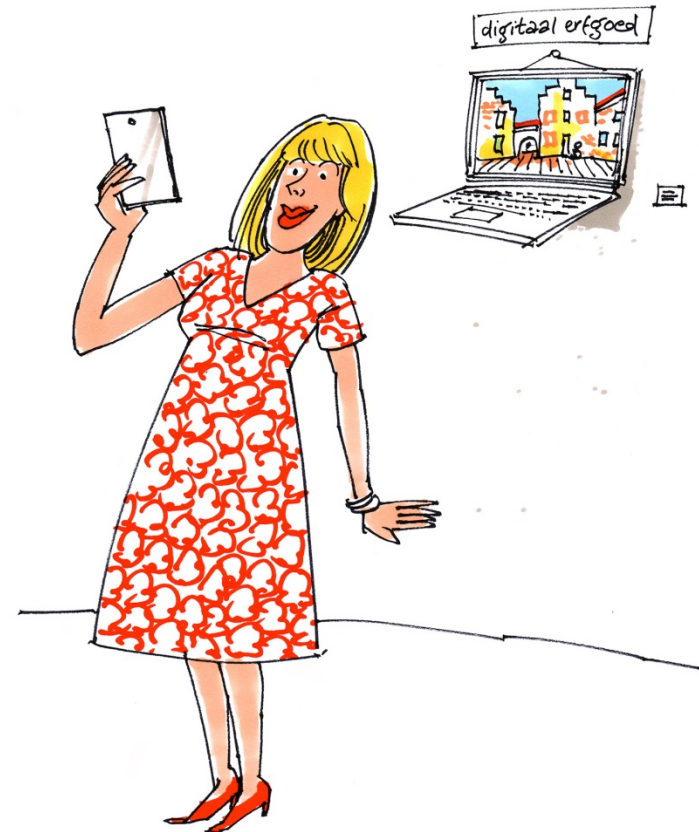
Hartelijk dank voor uw aanwezigheid bij het congres. Mede dankzij u kunnen we spreken van twee geslaagde bijeenkomsten waar we samen hebben gekeken naar vele vormen van collectiemobiliteit. Het publiek was divers; uit alle gelederen van de museumwereld en daarbuiten hebben wij mensen mogen verwelkomen en dat was ons doel: samen kennis delen en van elkaar leren.

We willen u graag via deze terugblik meenemen langs onderwerpen die op het congres voorbij zijn gekomen aan de hand van foto's, tekeningen en highlights uit de deelsessies. De links op de volgende pagina's verwijzen naar informatie en documenten die op het congres ter sprake zijn gekomen.

We hopen dat deze terugblik bijdraagt aan het verder brengen van de kennis en informatie uit ons veld. Nogmaals dank voor uw bijdrage daaraan.

Met vriendelijke groet,

Iris Looman, strategisch adviseur roerend erfgoed & rijkscollectie (RCE) en Robert Verhoogt, senior beleidsmedewerker (directie Erfgoed & Kunsten, OCW)

Nee zeggen is makkelijk en menselijk. Maar wat gebeurt er als je ja zegt?

Een overdenking

Wij hebben als collectiebeheerders een belangrijke taak om ervoor te zorgen dat onze collecties er ook nog zijn over 100 jaar, zodat onze kinderen en kleinkinderen nog steeds deze iconische stukken kunnen bewonderen. Het is terecht dat die taak omgeven is met regels en normen om de kunst te beschermen.

Dus zeggen we vaak nee:
want we moeten kritisch naar elke bruikleenaanvraag kijken,
want er moet voldaan worden aan onze zorgvuldig van te voren opgestelde criteria van klimaat,
want we moeten de veiligheid kunnen waarborgen,
want het is terecht dat we in de drukte onszelf beschermen tegen allerlei vragers.

Nee zeggen is eigenlijk vaak een noodzaak, een uiting van de passie en toewijding aan ons vak.

Maar waar zeg je eigenlijk nee tegen?

Nee zeggen voor het onderwerp.

Wij zorgen goed voor onze objecten, we koesteren ze en hebben duidelijke normen over hoe ermee om te gaan. En afwijken van de norm is in onze ogen niet het beste voor het object! Maar wat is eigenlijk het beste voor een object? Weloverwogen afwijken van de norm en daardoor gezien en gekoesterd worden zoals de kunstenaar of schepper bedoeld heeft? Om zo een verhaal te vertellen? Of om - conform de norm - binnen te blijven en af en toe uit het rek gehaald te worden? Nee zeggen betekent voor sommige objecten weer jaren in depot voordat er een nieuwe toonkans voorbij komt. En het blijkt dat veel experts best bereid zijn om mee te denken hoe zo'n collectie of object toch onder suboptimale omstandigheden getoond kan worden. Dan heb je wel onzekerheid maar die draag je samen. Dus toch een ja?

Nee zeggen omdat je niet weet wat het oplevert.

Een lastige bruikleenvraag is gedoe, het is extra werk. Het betekent nadenken, meningsvorming en soms extra besluitvorming, en in alle drukte van de dag stellen we ons de vraag: wat levert het mij op, al dat extra werk? Maar is nee zeggen tegen een bruikleen vol wilde plannen ook niet meteen nee zeggen tegen ontwikkeling, groei en samen verder kijken hoe het wel kan? Juist de ander dienen en zorgen dat er daar iets moois kan gebeuren zorgt voor energie en kansen en mogelijkheden. Weloverwogen ja zeggen levert ook heel veel op, het is vaak het begin van een heel nieuw traject. Dus toch een ja?

Nee zeggen vanwege wat anderen zeggen.

Laten we eerlijk zijn, bij risicovolle bruiklenen horen we soms ook wat een collega ervan vindt. En dat raakt je. Het maakt ons zenuwachtig of onzeker, want wat kan er allemaal wel niet gebeuren? Totdat we ons bedenken dat we het niet alleen doen, maar het besluit nemen met experts en deskundigen. Dat we samen afwegen of het kan en of het het risico waard is. Door overwogen risico te nemen kan er van alles gebeuren: kennisdeling, beroepsbevordering, educatie, vul zelf jouw ervaring hier maar in... Dus de wijze les is, ja het maakt uit wat anderen denken, maar je besluit het ook met anderen en er zijn ook nog zoveel andere anderen... Dus toch een ja?

Ja zeggen is lastiger maar levert wel veel op.

Verkorte versie van de introductie uitgesproken door Laura van Breen op het congres.

Collectie Nederland: context creëert meerwaarde

Het platform Collectie Nederland biedt de mogelijkheid om objecten uit verschillende museumcollecties op één plek digitaal toegankelijk te maken en in samenhang met elkaar te tonen.

De voordelen van online collectieontsluiting op een rij:

- Je kunt meer informatie online tonen
- Contextualisering
- Aansluiting bevordert bruiklening/mobiliteit
- Onderzoekers ontdekken de collectie en leveren aanvullende informatie over objecten
- Internationale bezoekers vinden de collectie
- Je bent beter zichtbaar voor publiek dat je instelling nog niet kent
- Het zou een voorwaarde kunnen zijn voor het verkrijgen van een subsidie

Maar er is ook ruimte voor doorontwikkeling, op de volgende punten:

- Thematische websites/ thematische uitsnedes
- Bruikleenwinkelwagen
- Afstotingsdatabase
- Webstatistiek
- MUSIP-data integreren
- Koppelen met externe bronnen/ thesauruskoppeling
- Linked Data Provider
- (e-)nieuwsbrief over Collectie Nederland
- Technische werksessies rond Collectie Nederland
- De mogelijkheid een eigen verzameling te bewaren

Links

- collectienederland.nl
- cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/collectie-nederland

Een verborgen collectie toegankelijk

De faculteit Elektrotechniek, Wiskunde en Informatica van de TU Delft bezit een enorme studieverzameling Elektrotechniek die slecht bekend is bij het grote publiek. Wat is een goede aanpak voor het toegankelijk maken van zo'n verborgen collectie?

- Zorg voor bewegende/ werkende apparaten/modellen;
- Zorg voor mondelinge toelichting; input van vrijwilligers;
- Zorg voor een goed educatieprogramma;
- Vertel ook het sociale verhaal, ontwikkeling achter de collectie;
- Geef antwoord op de vraag: wat heeft de collectie met mij te maken?;
- Esthetiseer het onderwerp;
- Doseer informatie en objecten; toon of digitaliseer een aantal bijzondere objecten; handhaaf de rest als studiecollectie.

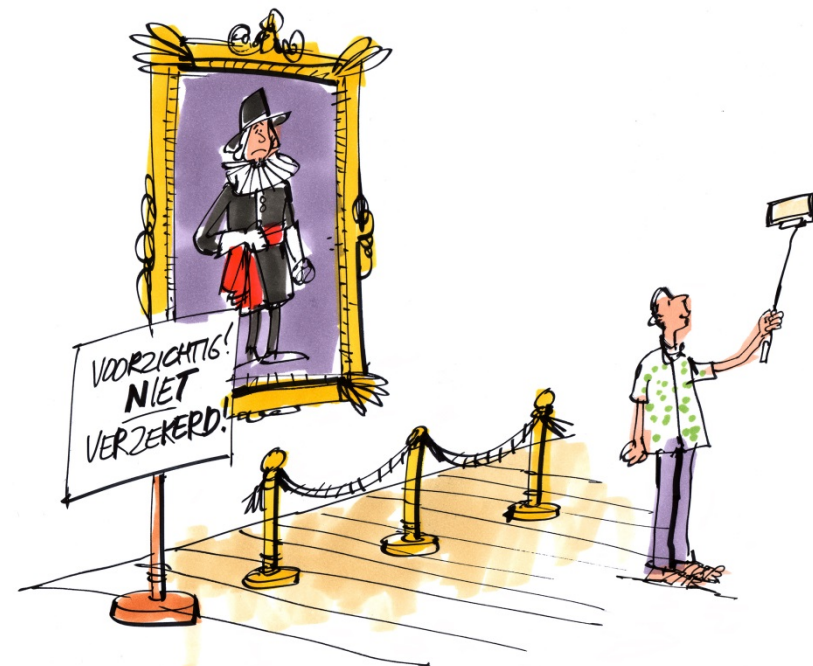
Bruiklenen, hoe maken we ze makkelijker en goedkoper?

De afgelopen jaren zijn maatregelen genomen en wetten doorgevoerd om de collectiemobiliteit binnen Nederland te vergroten. De Code Bruikleenverkeer maakt bruiklenen eenvoudiger én goedkoper. Althans, in theorie. Maar werkt het ook in de praktijk? En vooral: hoe kan het beter?

- Bruikleenvoorwaarden zijn soms ‘vastgeroest’ maar zouden nog meer per object/bruikleen bekeken kunnen worden.
- Musea willen graag over gaan tot niet verzekeren of alleen verzekeren voor herstelbare schade, maar de beheersovereenkomst laat het niet toe en er zijn nog onvoldoende goede voorbeelden waarbij deze constructie goed werkt.
- De basis voor beperkt tot niet verzekeren ligt in vertrouwen; het is fijn als je de gezichten achter elk museum kent, elkaar kent en in vertrouwen en met hetzelfde doel kan bruiklenen.
- Niet iedereen is bekend of weet wat er bedoeld wordt met bepaalde voorwaarden of termen in een bruikleencontract. Het zou helpen als we elkaar openheid geven, meedenken en elkaar uitnodigen om door te vragen.
- Kosten van bruiklenen kunnen soms omlaag, bijvoorbeeld door:
 - delen van koerier tussen musea,
 - als groot museum een restaurator meesturen bij uitpakken als de bruikleennemer daar niet in kan voorzien,
 - verpakkingen hergebruiken,
 - combineren van transporten.

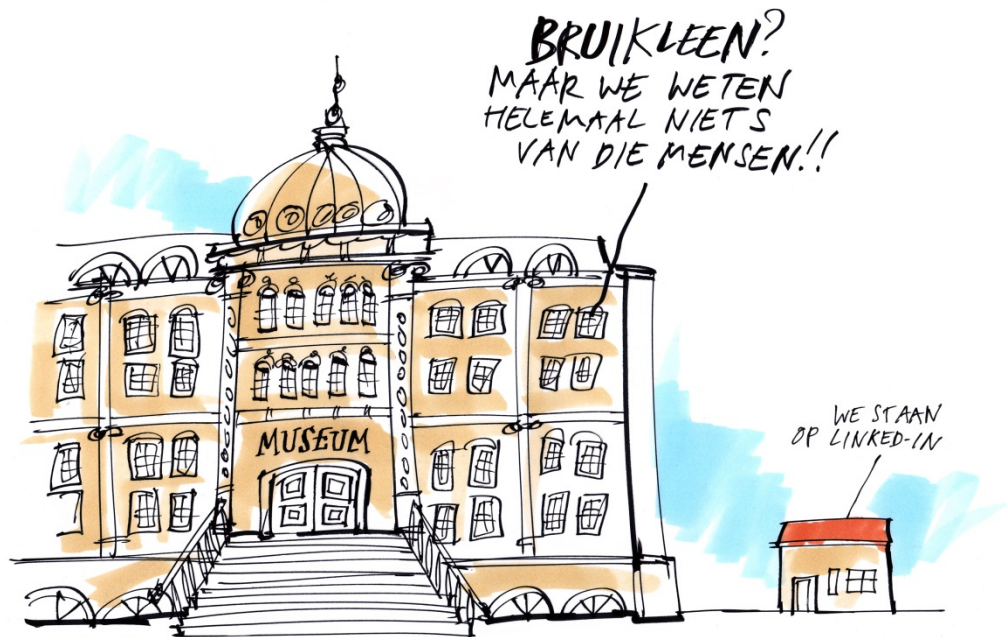
Links

- [Rapportages 'Uitlenen is een kans', 'Slimmer Lenen' en het onderzoek naar beperkt verzekeren](#) (uitgevoerd door de Museumvereniging in 2018).
- [Code Bruikleenverkeer](#)
- [Verzekeringsdag op 12 maart in het Mauritshuis](#), Den Haag. Wordt georganiseerd door de NRG. De NRG heeft een LinkedIn groep waar men elkaar kan vinden
- [cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/bruiklenen](#)

Niet-museale bruiklenen

Elke voor publiek toegankelijke locatie is een kans om een collectie te laten zien, om publiek te bereiken, om de waarde te vergroten. Museaal is mooi, maar niet-museaal is veel spannender. Wat zijn uitdagingen en oplossingen?

Samen staat voorop. Bruikleennemer en –gever overleggen samen, denken met elkaar mee en verkennen de mogelijkheden, risico's en oplossingen. De basis voor vertrouwen wordt gelegd.

De risico's worden altijd bepaald door waarde en kwetsbaarheid van het object. Samen oplossingen bedenken om de blootstelling zo klein mogelijk te maken, bijvoorbeeld vitrine, borgen, belichting, klimaat, beveiliging. Als dat niet kan, kan een minder waardevol stuk of een replica uitgeleend worden..

Bruiklenen heeft meerwaarde: meer en andere zichtbaarheid van de objecten, kansen voor restauratie en verrijking van de omgeving waar ze komen. Bruiklenen geef je ook om een ander te helpen. Dat altruïsme wordt niet zo vaak onder woorden gebracht, bij museale bruiklenen gaat het vaak om wederkerigheid.

Links

- [Bruiklenen aan niet museale organisaties](#)

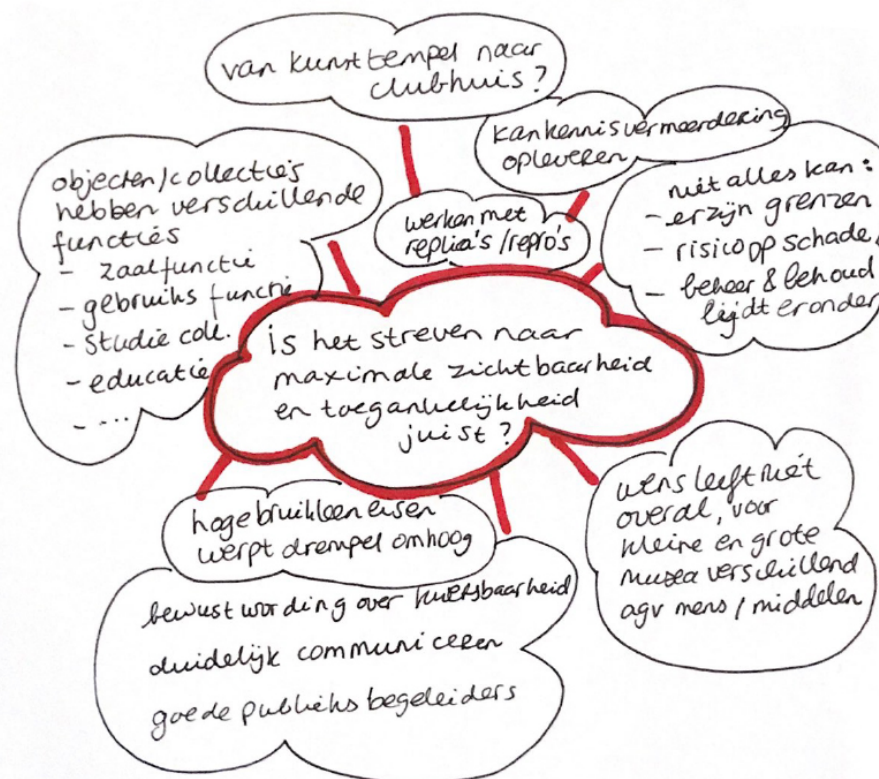
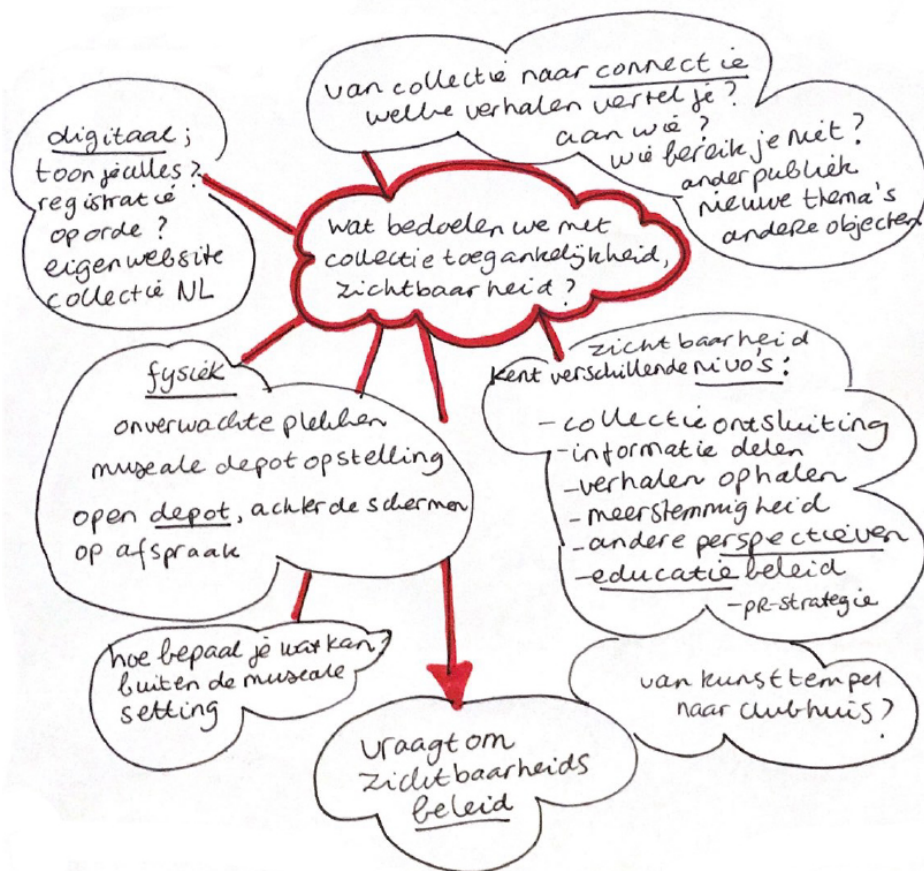
Kunst: voor de eeuwigheid?

Het is erg van deze tijd om cultuurobjecten maximaal toegankelijk en zichtbaar te willen maken. Wat verstaan we er eigenlijk onder?

Het zijn breed invulbare begrippen. De wijzen van zichtbaarheid, de mate van toegankelijkheid, de plekken waar erfgoed zichtbaar gemaakt kan worden, de diverse doelgroepen, de verschillende doelstellingen en de gevolgen van maximale zichtbaarheid. Dat alles vraagt om zichtbaarheidsbeleid.

Mag erfgoed (ver)slijten door het te gebruiken? Is het streven juist om cultuurobjecten maximaal toegankelijk te maken? Hoe bepaal je wat waar zichtbaar gemaakt wordt? Deze keuzes vragen soms om een pragmatische of juist een wetenschappelijke benadering; risico's in kaart brengen, cultuurhistorische waarden bepalen en afstemmen op collectiebeleid.

Veranderen musea van kunsttempels in clubhuizen?

Tot slot

Er kwamen veel reacties op de oproep de bijeenkomst van 2 december te evalueren, dank daarvoor!

Het was goed om te horen dat de mogelijkheid ideeën uit te wisselen en te netwerken werd gewaardeerd. Als RCE gaan we aan de slag met het signaal dat kennis en producten nog beter gedeeld mogen worden. Dit doen we via onze website en op nieuwe congressen. Daarvoor zijn alvast veel suggesties voor onderwerpen en thema's gedaan.

Als u nieuws en uitnodigingen wil ontvangen, zorg dan dat u geabonneerd bent of blijft op de maillijst [Musea & Collecties](http://www.langehalen.nl).

